

Kunnskapsdepartementet

Strategi

Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet

Innhold

1.	Forord	4
2.	Innledning	6
3.	Mål for norsk deltakelse i det europeiske utdannings-, opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet	8
	Mål 1: Samarbeidet skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer	10
	Innsatsområder	10
	Mål 2: Samarbeidet skal styrkesamhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv	12
	Innsatsområder	12
	Mål 3: Samarbeidet skal gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø.	14
	Innsatsområder	14
	Mål 4: Samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser	18
	Innsatsområder	18
	Vedlegg	22
	Erasmus+ 2021-2027: kvalitet gjennom inkludering og mangfold, aktivt medborgerskap, og digital og grønn omstilling	22
	Status for norsk deltakelse i Erasmus+ (2014-2020)	23
	Det europeiske utdanningsområdet	23
	Europeisk ungdomspolitik	25

1. Forord

Utferdstrangen har definert nordmenn gjennom tidene. Et karrig land med lang kystlinje – fortidas motorvei – har vært et godt utgangspunkt for utallige reiser. Formålene har variert mellom handel og plyndring, eventyrlyst og flukt. Men vi har alltid vært rettet utover, mot verden. Vi har utvekslet varer, tjenester og mennesker lenge før det ble nedfelt i internasjonale traktater. Enten vi reiste i vikingskip, amerikabåter eller polarskuter.

Dagens verden er tettere vevd sammen enn noen gang. Vi kommuniserer like raskt på tvers av grenser som innenlands. Vi er alle oppdagere, med historisk god tilgang til reisemuligheter som kan frakte oss til den andre siden av jorda på et blunk. Men også utfordringene våre er felles. Klimakrisen kjenner ikke landegrenser. Autoritære og voldelige regimer skaper ustabilitet og mennesker på flukt. Pandemier rammer oss alle, om vi ikke finner vaksiner i fellesskap.

I dag holder det ikke å være seg selv nok. Vi må gå verden i møte. Internasjonalt samarbeid og dialog på tvers av landegrenser er forutsetninger for å kunne håndtere utfordringene verden står overfor. At det norske samfunnet og arbeidslivet stadig blir mer internasjonalt bidrar til kunnskap, kompetanse og ferdigheter som er avgjørende for at vi skal lykkes i fremtiden.

Utferdstrangen er viktigere enn noensinne. Internasjonalt samarbeid foregår på mange ulike vis, og er noe alle kan ta del i. Sammen kan vi utvikle samfunnet i mer bærekraftig retning. Regjeringen vil legge til rette for internasjonalt samarbeid og utvekslingsmuligheter for ansatte i barnehagen, gjennom ungdomsårene, i frivillig sektor og gjennom hele utdanningsløpet. Det er også avgjørende å knytte sammen utdanning og forskning.

Europeisk samarbeid om utdanning, opplæring, ungdom og idrett er gir mange muligheter, og bidrar til politikktutvikling og felles rammebetingelser til det beste for Norge og resten av Europa. Målsetningene for samarbeidet gjennom den strategien vi her legger frem, er ambisiøse, og vi vil oppfordre alle til å være med og gripe mulighetene som det europeiske samarbeidet om

utdanning, opplæring, ungdom og idrett gir oss. Det er bare på denne måten vi når målsettingene som skal bidra til å bedre kvalitet og relevans i norsk utdanning, opplæring, ungdom- og idrettssamarbeid. Og det er bare på denne måten vi klarer å løse de store, globale utfordringene.

Erna Solberg
Statsminister

Henrik Asheim
Forsknings- og
høyere utdanningsminister

Guri Melby
Kunnskaps- og
integreringsminister

Kjell Ingolf Ropstad
Barne- og familieminister

Abid Q. Raja
Kultur- og
likestillingsminister

2. Innledning

EU satser offensivt på utdanning og ungdom. Utdanning og kompetanse løftes frem som viktig for å nå EUs overordnede prioriteringer som skal gjøre økonomien mer konkurransedyktig, klimanøytral og inkluderende i tillegg til å støtte opp under FNs bærekraftsmål. Utdanning og kompetanse er avgjørende for den grønne og digitale omstillingen i Europa og i gjenoppbyggingen av økonomien etter covid-19 pandemien, som har synliggjort behovet for felles beredskap og samarbeid. Utdanning er en åpenbar arena for å fremme sosial inkludering og like muligheter. Den europeiske søylen for sosiale rettigheter har som første prinsipp at alle har lik rett til inkluderende utdanning av god kvalitet. EU har også en tydelig ungdomspolitik, med vekt på aktiv deltakelse i demokratiske prosesser, kontakt på tvers av landegrensar, og mestring av egne liv.

Norge har gode grunner til å prioritere det europeiske samarbeidet og utvikle relasjonen til EU. Det er stor grad av sammenfall mellom de europeiske og de norske målsettingene, prioriteringene og utfordringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett.

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, og skal bidra til å etablere Det europeiske utdanningsområdet innen 2025¹. Det europeiske utdanningsområdet er en visjon om et felles Europa hvor det å studere og lære skjer uavhengig av landegrensar.

EU ser utdanning, forskning og innovasjon i tettere sammenheng enn tidligere. For å nå ambisjonene for Det europeiske forskningsområdet (ERA), må koblingene mellom ERA og Det europeiske utdanningsområdet utnyttes bedre. Universitetene og høyskolene har en nøkkelrolle fordi utdanning og forskning er en del av deres kjerneaktiviteter. Programmene Erasmus+ og Horisont Europa er viktige instrumenter for å koble utdanning, forskning og innovasjon tettere sammen.

Norge har deltatt i Erasmus+ i programmets ulike former siden 1992. Resultatene av norsk deltakelse i Erasmus+ har vært gode. Deltagelse i europeisk utdanningssamarbeid og Erasmus+ bidrar til at vi når norske kunnskaps- og ungdomspolitiske mål gjennom internasjonalt samarbeid. Inkludering av ungdom som faller utenfor er et viktig mål, både i EU og Norge.

Deltakelse i Erasmus+ innebærer også en investering for Norge. Deltakelsen forplikter, men ikke minst gir investeringen mange muligheter vi ikke ville hatt ved å stå alene. Regjeringen ønsker med denne strategien å legge frem mål, innsatsområder og tiltak for norsk deltakelse i det europeiske utdannings-, opplærings- ungdoms- og idrettssamarbeidet gjennom Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Det europeiske samarbeidet bidrar til kvalitet, ny kunnskap, interkulturell kompetanse, innovasjon og nettverk for fremtiden.

¹ Europakommisjonen la 30. september 2020 frem en melding om [Det europeiske utdanningsområdet](#) og Norge har uttrykt en posisjon om den: [Norwegian comment to the European Education Area - regjeringen.no](#).

Regjeringen ønsker å gi flere elever, ungdommer og studenter, lærere og ansatte muligheter til interkulturell læring og utveksling i Europa. Gjennom internasjonalt arbeid skal kvaliteten i utdanning og opplæring videreutvikles. Regjeringen ønsker også at flere norske aktører skal kunne samarbeide med de beste miljøene i Europa om å løse felles samfunnsutfordringer knyttet til områder som digitalisering, aktiv læring, frafall og utenforskap, klima og miljø, medborgerskap, og voldelig ekstremisme. Dette er mulig gjennom bred og aktiv deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet.

3. Mål for norsk deltakelse i det europeiske utdannings-, opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet

Norges deltakelse i det europeiske utdannings-, opplærings- og ungdoms- og idrettssamarbeidet gjennom Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet bidrar vesentlig til å styrke kvaliteten² og relevansen i norsk utdanning, opplæring og ungdomsarbeid. Ungdom og ansatte som har vært på utveksling har fått økt fagkunnskap og kultur- og språkforståelse. Samarbeidet på prosjektnivå bidrar til utvikling og økt kvalitet i undervisningen og bedre internasjonale nettverk bidrar til bedre spredning av kunnskap.

Samarbeidet med EU har store effekter på norsk befolkning, samfunn og økonomi. På individnivå bidrar deltakelse i utveksling til at ungdom i større grad tar videre utdanning, kommer i arbeid, deltar aktivt i samfunnet og opplever økt livsmestring. Deltakelsen skal gi mennesker utdanning og erfaringer som setter dem i stand til å delta aktivt og bidra til samfunnet. På samfunnsnivå gir deltakelsen tilgang til kunnskap og nettverk som er viktig for å løse store samfunnsutfordringer.

Regjeringen har fire mål for den norske deltakelsen i det europeiske utdannings-, opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbeidet gjennom Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet i perioden 2021–2027. Målene er avgjørende for å øke kvalitet og relevans og skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer som knytter seg til inkludering, mangfold, digital og grønn omstilling.

Regjeringen ønsker bredere deltakelse i Erasmus+ slik at vi bruker mulighetene i programmet fullt ut. Regjeringen har satt følgende mål for deltakelsen:

1. Samarbeidet skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer.
2. Samarbeidet skal styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv.
3. Samarbeidet skal gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø.
4. Samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser.

Regjeringen har også definert en rekke kvantitative mål for deltakelsen i det europeiske samarbeidet under Erasmus+ i perioden. Målene er mer en doblet fra forrige programperiode. De kvantitative målene vil bli vurdert midtveis i perioden.

I Norge har Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)³ og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som nasjonalkontor for Erasmus+, en sentral rolle i mobilisering til deltakelse og implementeringen av programmet.

2 Kvalitet handler om standarder som skal overholdes, og om å møte forventninger og krav, men det handler også om variasjon, mangfold, utvikling og innovasjon, effektivitet og relevans, jf. Harvey & Greens (1993) ofte brukte definisjon av kvalitet.

3 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) er nasjonalkontor for Erasmus+ til 1. juli 2021. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) opprettes 1. juli 2021 ved å fusjonere Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku), Kompetanse Norge og deler av Direktoratet for IKT og felles tjenester i høyere utdanning og forskning (Unit). Universell, som i dag er tilknyttet NTNU, vil også bli en del av direktoratet.

Regjeringen ønsker følgende resultater av deltakelse i Erasmus+ 2021-2027:

Mobilitet

I løpet av programperioden skal

- 30.000 studenter på utveksling, hvorav 4.500 skal være praksismobilitet
- 10.000 elever og lærlinger innen fag- og yrkesopplæringen på utveksling
- 7.500 elever i barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående skole på utveksling
- 8.500 administrativt- og vitenskapelig ansatte i høyere utdanning
- 3.500 ansatte i barnehage, barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående skole på utveksling
- 1.250 ansatte og deltakere i voksenopplæringen på utveksling
- 50 000 ungdommer og ungdomsarbeidere skal delta i internasjonale mobilitetsprosjekter finansiert av det norske nasjonalkontoret for Erasmus+: Ungdom
- samtlige norske fylkeskommuner være akkreditert i minst to sektorer

Partnerskap for samarbeid

I løpet av programperioden skal

- norske institusjoner delta i 1.000 partnerskap
- 75 norske organisasjoner, som ikke har deltatt i Erasmus+-prosjekter tidligere, koordinere et partnerskap
- 70 organisasjoner fra idrettssektoren delta i internasjonale samarbeidsprosjekter
- 15 % av alle norskkoordinerte prosjekter involvere aktører fra arbeids- og næringslivet

Prestisjetiltak

I løpet av programperioden skal norske institusjoner koordinere eller være partner i

- minimum syv europeiske universitetsallianser
- minimum fem sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring
- minimum fem europeiske lærerakademier
- minimum 10 innovasjonsallianser og fremtidsrettede prosjekt
- minimum 15 Erasmus Mundus-samarbeid

Samfunnsutfordringer

I løpet av programperioden skal

- minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap ha bærekraft som tematikk
- minimum 20 % av alle norskkoordinerte prosjekter ha fått ekstra midler til grønne reiser
- minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap ha inkludering eller integrering som tematikk
- minimum 35 % av alle norskkoordinerte prosjekter ha fått ekstra midler til inkludering
- minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap ha digitalisering som tematikk
- minimum 20 % av alle norskkoordinerte prosjekter ha kombinert fysisk og digital mobilitet

Mål 1: Samarbeidet skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer

De store samfunnsutfordringene er komplekse, tverrsektorielle og tverrfaglige. Manglende integrering og deltakelse i samfunnet, klimaendringer og digital omstilling er eksempler på utfordringer som er omtalt i FNs bærekraftsmål og i EUs ambisjoner for Det europeiske utdanningsområdet og Det europeiske forskningsområdet. Flere av utfordringene krever en grønn og digital omstilling.

Erasmus+ søker å speile samfunnet og gjøre det mulig for mennesker med ulike forutsetninger i ulike livsfaser å delta. Det blir flere, og mer fleksible, muligheter for deltakelse. Programmet skal med sine prosjekter og tiltak bidra til å løse de viktigste tverrgående problemene som er inkludering, aktivt medborgerskap, bærekraftig og digital omstilling.

Innsatsområder

Inkludering, mangfold og aktivt medborgerskap

Inkludering er ett av de viktigste prinsippene for Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Europakommisjonen har utarbeidet en ambisiøs inkluderings- og mangfoldsstrategi som skal følges nasjonalt med hensyn til de spesifikke utfordringene i det enkelte land.

Erasmus+ skal speile sammensetningen av samfunnet og programmet legger vekt på inkludering av deltakere fra grupper med færre muligheter. Dette inkluderer personer med læringsutfordringer, fysiske funksjonsnedsettelse, mer omfattende helseproblemer, eller økonomiske og sosiale utfordringer. Videre henvender programmet seg til personer som opplever utfordringer knyttet til etnisk bakgrunn og kulturelle forskjeller. Erasmus+-prosjekter skal kobles til både store og smale fagfelt, bransjer, udekkete kompetansebehov studieprogram med lite internasjonal mobilitet, studentorganisasjoner og engasjere bredere i samfunnet. Norske idrettsorganisasjoner kan for eksempel få støtte til prosjekter som motvirker vold,

rasisme, diskriminering og intoleranse innenfor idrett. I gjennomføringsperioden for denne strategien (2021-2027) er det viktig at nasjonalkontorene jobber aktivt og kontinuerlig med inkludering av grupper med færre muligheter i Norge.

Erasmus+ skal også bidra til økt forståelse for europeiske forhold og betydningen av demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse på lokalt og nasjonalt nivå. Gjennom deltakelse i opplæringsaktiviteter i programmet kan ungdomsarbeidere få styrket sin kompetanse i å involvere ungdom i beslutninger som angår dem. Programmet skal også stimulere ungdom selv til å fremme politiske målsetninger og gjennomføre egne prosjekter, blant annet gjennom den nye prosjektypen «ungdomsstyrte prosjekter». Ungdomsmedvirkning er også vektlagt i kommuner og fylkeskommuner, fra 2019 ble det innført krav i kommuneloven om ungdomsråd i alle kommuner og fylkeskommuner. I arbeidet for at Erasmus+ skal bidra til aktivt medborgerskap hos ungdom, er Fylkeskommuner, kommuner, KS og kommunale medvirkningsorganer viktige aktører.

Digital omstilling

Vi står foran en stor digital omstilling av samfunnet vårt. Et velfungerende moderne samfunn er avhengig av god digital infrastruktur, kunnskap om digital sikkerhet,⁴ høy digital kompetanse i befolkningen og digital inkludering. Arbeidet med digitalisering i Erasmus+ har som mål å fremme innovasjon og utvikling av nye metoder og verktøy til bruk i utdanning, opplæring og ungdomsarbeid, men digitalisering er også et virkemiddel for å lette tilgangen til utdanning. Forskningsnettverket RAY spiller en viktig rolle med forskning om digitaliseringen av ungdomsdelen av programmet.⁵ For å forenkle studentens og institusjonenes søknads- og godkjenningsprosesser knyttet til studentmobilitet er også digitalisering

4 [Nasjonal strategi for digital sikkerhetskompentanse - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-digital-sikkerhetskompentanse).

5 <https://test.researchyouth.net/projects/digi/>

viktig. Utdanningsinstitusjonene forventes derfor å ta i bruk de europeiske verktøyene for digitalisering av Erasmus+, som European Student Card.

EUs politikk vil sammen med nasjonale planer og tiltak og norsk deltakelse i Programmet for et digitalt Europa bidra til moderne, digitaliserte utdanningsystemer og samfunn.⁶

Bærekraft

Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet skal bidra til EUs grønne giv (European Green Deal) og dermed fremme det grønne skiftet. Deltakelse i europeiske samarbeidsprosjekter skal stimulere til grønn omstilling ved å sette søkelys på miljøbevisste og bærekraftige valg; tilrettelegge for mer miljøvennlige reisealternativer; utvikle grønnere praksis og bærekraftig prosjektledelse. På denne måten vil programmet styrke prosjektenes samfunnsbidrag. Norske myndigheter er forpliktet til å jobbe for å fremme FN's bærekraftsmål og Parisavtalen for redusert klimaavtrykk, og ønsker å legge til rette for at også norsk deltakelse i Erasmus+ bidrar til å nå målene.

Tiltak mål 1

- Bufdir og HK-dir skal informere om mulighetene i programmet og bidra til å øke deltakelse i de prioriterte områdene inkludering, digitalisering og bærekraft. Utdanningsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal bidra på områder som reflekterer deres ansvar.
- Bufdir og HK-dir skal lage en nasjonal strategi for inkludering og mangfold, for å øke deltakelsen av underrepresenterte grupper i Erasmus+.
- Bufdir skal som medlem av det europeiske nettverket *Digital Youth Work*, bidra til spredning av erfaringene fra nettverkets strategiske samarbeid om digitalt ungdomsarbeid.
- Nasjonalkontorene skal fremme en grønn profil på programmet og bidra til at prosjekteiere tar miljøbevisste og bærekraftige valg.
- Bufdir skal spisse informasjons- og opplæringstiltak mot ungdomsråd og andre kommunale medvirkningsorgan.

⁶ EUs handlingsplan for digital utdanning: [Digital Education Action Plan \(2021-2027\) | Education and Training \(europa.eu\)](#). [Digitaliseringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren 2017-2021 \(regjeringen.no\)](#). [Digitaliseringsstrategi for grunnsopplæringen 2017-2021. - regjeringen.no](#).

Mål 2: Samarbeidet skal styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv

Arbeids- og samfunnslivet er preget av økt internasjonal påvirkning og sosialt og kulturelt mangfold. Styrket internasjonalt samarbeid mellom utdanning, opplæring og arbeidsliv vil gi bedre utdanning til den enkelte og kompetanse som arbeidslivet etterspør.

Innovasjon og entreprenørskap er en gjennomgående satsing i Erasmus+. Samarbeidspartnerskap, praksismobilitet, innovasjonsallianser og sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring, er alle tiltak som oppfordrer til, eller krever, samarbeid mellom aktører i arbeidslivet og utdanningssektoren. Entreprenørskap og arbeidslivsrelevans er tema for flere samarbeidsprosjekter.

Et viktig mål i regjerings kompetansepolitikk er å tette gapet mellom det arbeidslivet trenger, og den kompetansen arbeidstakerne har. Det er viktig at norske elever, lærlinger og studenter tilegner seg kompetanser og ferdigheter som er viktige i fremtidens arbeidsmarked. Det handler om å koble elever og studenter under opplæring med bedrifter som mangler arbeidskraft ønsker å gi opplæring. Samtidig må elever

og studenter få opplæring i kritisk tenkning, refleksjon, problemløsning, kommunikasjon og samarbeid og entreprenørskap. Dette er ferdigheter som fremmes gjennom utvekslingsopphold. For organisasjonene som deltar i samarbeidet er også utviklingen av nettverk gjennom samarbeidet verdifulle for både egenutvikling og senere deltakelse i Horisont Europa.

For å få til fortsatt og forbedret samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv prioriteres følgende innsatsområder og tiltak:

Innsatsområder

Strategisk bruk av Erasmus+ på lokalt og regionalt nivå

Det er ønskelig at lokale myndigheter i større grad skal bruke programmet strategisk til å øke kunnskaps- og kompetansenivået lokalt og regionalt. Ansatte med internasjonal erfaring og kunnskap vil kunne styrke lokalt og regionalt næringsliv. Gjennom økt samarbeid

med opplæringskontor kan for eksempel bedrifter kobles tettere på lærlingen i mobilitetsopphold, noe som igjen kan gi viktige synergieffekter for norske bedrifter og fagmiljø.

Det er stort potensiale for å øke kommunenes deltakelse i programmet. Derfor bør nasjonalkontorene rette innsatsen mot å øke deltakelsen fra kommunesektoren og sammen med fylkeskommune og prosjektene bidra til å spre resultater og eksempler på strategisk bruk av Erasmus+.

Sikre relevant livslang læring

Det er et nasjonalt mål at flest mulig skal kunne delta i arbeidslivet, og at ingen skal stå utenfor på grunn av manglende opplæring og utdanning. For å få til dette, legges det vekt på livslang læring og utvikling av fleksible ordninger og opplærings- og utdanningsopplegg som kan tilpasses ulike målgrupper. Dette sammenfaller med et av hovedmålene i Erasmus+-programmet og Det europeiske utdanningsområdet, som er økt inkludering av ulike grupper med ulike utfordringer for deltagelse i arbeidslivet og livslang læring. Samarbeid mellom utdanningssektoren, arbeidslivet og frivillig sektor er sentralt for å oppnå dette. Regjeringen har lagt frem en egen strategi for fleksibel og desentralisert utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter.⁷

Regjeringen har lagt frem Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet. Den har som mål at ingen skal gå ut på dato som følge av manglende kompetanse, og at arbeidslivet skal få tilgang til den kompetansen det har behov for. Meldingen inneholder en rekke tiltak som skal stimulere til mer livslang læring, blant annet tilskuddsordninger for å øke tilbudet av fleksible videreutdanninger.

Meld. St.21 (2020-2021) Fullføringsreformen – med åpne dører mot verden og fremtiden gir flere muligheter til livslang læring gjennom tiltak både for ungdom og voksne. Regjeringen foreslår at ungdom får rett til opplæring frem til yrkes- eller studiekompetanse. Voksne med fullført videregående opplæring skal få rett til å kvalifisere seg på nytt. Meldingen foreslår at grunnopplæringen for voksne som hovedmodell skal organiseres i moduler, for å tilpasses voksnes livssituasjon.

Økt bruk av praksismobilitet

For å sikre relevansen i norsk høyere utdanning, er god dialog mellom fagmiljøene på universiteter og høyskoler og relevante aktører i arbeidslivet nødvendig. Arbeidsrelevansmeldingen viser at det er behov for å styrke samarbeidet mellom kunnskapsklynger og næringsmiljøer, offentlige tjenester og fagmiljøer ved universiteter og høyskoler i utvikling av utdanning og undervisningsformer.⁸

Det er potensial for økt bruk av praksismobilitet innenfor høyere utdanning, også om muligheten for studenter som nylig er uteksaminert. Praksismobilitet bidrar til å gjøre utdanningen mer arbeidsrelevant og til å gjøre overgangen til arbeidslivet enklere. Dessuten er den avhengig av gjensidige avtaler mellom universiteter og høyskoler. Samtidig er det stor etterspørsel etter praksismobilitet innenfor fag- og yrkesopplæring. Det er derfor en klar målsetning at videregående skoler, fagskoler, universiteter og høyskoler øker bruken av praksismobilitet. Det vil også bidra til økt relevans i utdanningen.

Tiltak mål 2

- HK-dir skal sammen med Udir og lærestedene legge til rette for livslang opplæring, og benytte muligheten Erasmus+ gir for å lære gjennom hele livet.
- HK-dir skal arrangere erfaringskonferanser og skape møteplasser for kommuner, fylker, arbeidsliv og utdanningssektoren for å spre erfaring og beste praksis for utveksling i studiene, som praksis og som livslang læring.
- HK-dir skal utarbeide veiledere og tipshefter for gode praksisopphold før og etter studiene. HK-dir skal samarbeide med Udir om bruk av Erasmus+ i grunnopplæringen for både individuell mobilitet og prosjektsamarbeid.
- Kunnskapsdepartementet vil gå i dialog med partene i arbeidslivet og universitetene og høyskolene for å få på plass intensjonsavtaler om internasjonal praksis i studiene.

⁷ https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/desentralisert-og-fleksibel-utdanning-ved-fagskoler-hoyskoler-og-universiteter/id2861368/?utm_source=regjeringen.no&utm_medium=email&utm_campaign=nyhetsvarsel20210617

⁸ Meld. St. 16 (2020–2021) Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans

Mål 3: Samarbeidet skal gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø.

Et viktig mål med Erasmus+ er å bidra til utvikling av perspektiver, faginnhold og interkulturell erfaring gjennom utveksling (inn- og utreisende mobilitet) og internasjonalt samarbeid i prosjekter som går utover mobilitet.

Meld. St. nr.7 (2020-2021) En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning, jf. Innst. 247 S (2020-2021) signaliserer høye ambisjoner for mobilitet i høyere utdanning. Halvparten av dem som avlegger en grad i norsk høyere utdanning, skal ha hatt et studieopphold i utlandet. Erasmus+ er det viktigste virkemiddelet for å nå regjeringens mål om en kulturendring i norsk høyere utdanning, der internasjonal studentmobilitet bidrar til å heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning.

Økt mobilitet innenfor grunnopplæring vil bidra til å nå målet om at internasjonalisering skal være tilgjengelig for alle og samtidig kunne bidra til å oppnå økt mobilitet i høyere utdanning når elevene en gang blir studenter.

For ansatte gir mobilitet tilgang til europeiske profesjonsfellesskap. Dette skaper muligheter for kunnskap om og erfaring i hvordan opplæring og utdanning foregår i andre europeiske land, og innsikt i innovativ praksis. Det at ansatte selv har vært eller er mobile, kan også fremme mobilitet blant elever, læringer og studenter. I ungdomssektoren gir den sterke satsingen på opplæring av ungdomsledere og -arbeidere viktige bidrag til utviklingen av kvaliteten på ungdomsarbeidet i kommuner, organisasjoner og fritidsklubber i Norge. Dette bidrar til nye og innovative måter å jobbe på.

Det å legge til rette for at flere får delta i et internasjonalt læringsmiljø handler også om å styrke den europeiske dimensjonen på alle læringsarenaer, både formelle og uformelle. Ikke alle kan reise ut, men ved å styrke den internasjonale dimensjonen på alle læringsarenaer nasjonalt kan flere få internasjonal erfaring. Utenlandske studenter og elever som oppholder seg i Norge bidrar

positivt til læringsmiljøet ved at de bringer med seg andre måter å lære på, ved at de stiller spørsmål ved måten det undervises på ved norske institusjoner, og ved at de bringer med seg andre faglige og sosiale perspektiver. Slik bidrar internasjonale studenter og elever med nye perspektiver og internasjonal kompetanse og erfaring til norske institusjoner. Ungdomsutvekslinger som foregår i et prosjekt hvor lokalmiljøet er involvert, kan få ungdom og andre innbyggere til å se på seg selv med nye øyne.

Innsatsområder

Økt mobilitet med lik tilgang for alle

I Norge er Erasmus+ det viktigste virkemiddelet for å øke utvekslingen til og fra andre land. Det er likevel stor variasjon i hvilken grad de ulike utdanningsnivåene og aktørene innenfor ungdomssektoren bruker programmet, og det er store geografiske forskjeller. Det er viktig å jobbe for at alle unge, elever, studenter, læringer og ansatte har lik tilgang og mulighet til å delta i internasjonale utvekslingsordninger og prosjekter. Det er også viktig å jobbe for enklere søknadsprosesser for aktørene som bruker Erasmus+, slik at det blir lettere for mindre organisasjoner og nykommere å få tilgang til programmet. Fylkeskommuner, KS og kommuner er viktige bidragsytere til å skape gode strukturer og bygge ned barrierer for deltakelse fordi de kan bidra til å spre kjennskap om programmet og være aktive pådrivere for økt mobilitet.

Innenfor høyere utdanning har det vært satset lenge for å legge til rette for at norske studenter skal kunne ta deler av utdanningen i utlandet, men tall fra 2019 viser at det fortsatt kun er én av seks studenter som benytter seg av muligheten. Derfor er det viktig at norske høyskoler og universiteter legger til rette for studieopphold eller praksisopphold i utlandet i alle studieprogrammer, og at den faglige kvaliteten på mobilitetsoppholdene er god. Universiteter og høyskoler bør bruke Erasmus+ til å styrke samarbeidsrelasjoner med europeiske partnere.

Mobilitet innenfor grunnopplæringen er økende, og det nye programmet gir også bedre muligheter for nye elevgrupper. Mobilitet for elever, lærlinger og ansatte i grunnopplæringen har en klar verdi i seg selv, men også for å stimulere til at flere gjennomfører et studieopphold i utlandet i løpet av et fremtidig studieløp. Regjeringen forventer at HK-dir bruker Erasmus+-programmet for å bidra til at norske aktører og utdanningsinstitusjoner kan etablere og styrke samarbeidsrelasjoner med europeiske partnere.

På ungdomssiden er det særlig viktig å inkludere ungdom med færre muligheter. Mye tyder på at programmet allerede lykkes relativt godt med dette – over 30 % av deltakerne var i denne kategorien i forrige programperiode. Forskningen som er gjort på effekten av deltakelse i Erasmus+, viser også at de positive effektene er særlig sterke for ungdommer med færre muligheter.⁹ Samtidig er det fortsatt viktig å arbeide for at alle ungdommer skal ha lik tilgang til programmet. Nasjonalkontorene skal bruke etablerte og nye møteplasser og kanaler for å formidle kunnskap om hvilke utvekslingsmuligheter som finnes. De må også identifisere måter å nå ut på til nye grupper, og drive oppsøkende informasjonsvirksomhet mot spesifikke aktører, som inkluderingsorganisasjoner, kommuner og fritidsklubber. Nasjonalkontorene skal være proaktive når det gjelder å tilby råd og veiledning.

Økt norsk deltakelse i prestisjetiltak: sentraliserte midler.

Regjeringen ønsker økt satsing på deltakelse i de sentralt utlyste midlene fra Kommisjonen som utgjør 17 % av programmets budsjett. Det er stort potensial for bedre deltagelse i de delene av programmet som ikke administreres gjennom nasjonalkontorene. Eksellenseinitiativene som er de mest prestisjefylte sentraliserte utlysningene inkluderer Europeiske universitetsallianser, Senter for fremragende fag- og yrkesutdanning, Erasmus Mundus mastergrader og det nye virkemiddelet lærerakademier. Nøyaktig innretning og frekvens på disse utlysningene vil variere, men det er viktig at både nasjonale myndigheter og de nasjonale kontorene mobiliserer norske søkere til deltakelse, fordi disse tiltakene legger premisser for europeisk politikktutvikling og er relevante for utviklingen og implementeringen av nasjonal politikk.

Denne delen av programmet gjør det også mulig å måle norske aktørers konkurranseevne sammenliknet med andre land. Det viktigste er imidlertid den kvaliteten og effektene disse tiltakene gir. En stående utfordring er datafangst om de sentraliserte midlene, der det fortsatt mangler transparens rundt alle forhold ved de sentraliserte midlene.

Internasjonal studentmobilitet skal være en integrert del av alle studieprogrammer

Erasmus+ er det viktigste virkemiddelet for å nå regjeringens ambisjon om en kulturendring i høyere utdanning. Internasjonal studentmobilitet skal være en integrert del av alle studieprogrammer, og studentene skal eventuelt ta en aktiv beslutning om at de ikke skal ta deler av utdanningen sin i utlandet. For å sikre at internasjonalisering av høyere utdanning bidrar til å øke kvaliteten på, relevansen av og attraktiviteten til norske utdanningsinstitusjoner, er det et viktig element at studentmobiliteten er integrert og fundert i institusjonelt samarbeid. Dette sikrer Erasmus+. Institusjoner som deltar i Erasmus+, signerer et Erasmus Charter¹⁰ som regulerer alle forhold rundt studentmobilitet, både før, under og etter mobilitetsoppholdet, så vel som prosjektsamarbeid mellom deltakerinstitusjonene. Regjeringen forventer at universitetene og høyskolene sørger for at internasjonal studentmobilitet er en integrert del av alle studieprogrammer og at det internasjonale arbeidet forankres i institusjonens planer og strategier.

Styrking av et internasjonalt læringsmiljø hjemme

Internasjonalisering hjemme er et viktig virkemiddel for å nå målet om at flere skal få mulighet til å delta i et internasjonalt læringsmiljø. Det å få besøk fra utlandet er et viktig element i samarbeids- og mobilitetsprosjekter og gir muligheter for en bredere involvering lokalt. Tilstedeværelse av utenlandske ungdommer, studenter, elever, ungdomsarbeidere og ansatte, er viktig for å skape et internasjonalt læringsmiljø hjemme.

Internasjonale elever og studenter bringer med seg nye faglige og sosiale perspektiver og må ses på som en ressurs ved studiestedet. Denne ressursen bør utnyttes bedre.

⁹ Se oppsummering av forskning på ungdomsdelen av programmet på www.researchyouth.net/facts/

¹⁰ Erasmus Charter for Higher Education 2014-2020 (europa.eu)

Den teknologiske utviklingen styrker mulighetene for å samarbeide internasjonalt uten å treffe hverandre fysisk. Bruk av teknologi kan tilføre en internasjonal dimensjon til norsk utdanning og opplæring der alle kan delta. I tillegg kan digitalt samarbeid være et miljøvennlig alternativ.

Blandet mobilitet kombinerer digital samhandling med kortere fysiske mobilitetsopphold. Det gjør at studenter kan få en internasjonal utdanningserfaring uten å måtte være borte et helt semester. I ungdomssektoren vil blandet mobilitet bidra til å styrke partnerskapet mellom organisasjoner som samarbeider om utvekslingsprosjekter på tvers av landegrensene, både gjennom planleggings- og forberedelsesfasen, og i etterkant av prosjektene. Dette vil gi ungdom større grad av medvirkning, eierskap, mestring og læringsutbytte. Erasmus+ sitt verktøy eTwinning er en digital plattform for samarbeid, prosjektarbeid og utvikling av et læringsfelleskap i Europa for lærere og elever i grunnsopplæringen. Det er også et verktøy for å finne og opprette kontakt med europeiske partnere og kan berede grunnen for samarbeidsprosjekter og mobilitet i Erasmus+.

Deltakelse i prosjekter i Erasmus+ bidrar til et internasjonalt læringsmiljø, men det er et forbedringspotensial i å utnytte resultatene av dette til å styrke undervisningen i Norge. Regjeringen forventer derfor at deltakelse i samarbeidsprosjekter i Erasmus+ aktivt benyttes til å styrke undervisning og læring.

Styrket samarbeid med ikke-engelskspråklige land

For å nå målene om økt mobilitet, er det en viktig målsetning at flere elever, lærlinger og studenter reiser til land som ikke er engelskspråklige. Regjeringen ønsker å styrke det bilaterale samarbeidet spesielt med Frankrike og Tyskland på forsknings- og utdanningsfeltet og oppfordrer til individuell mobilitet til disse landene. EUs målsetning er at alle skal lære to fremmedspråk i tillegg til eget morsmål. Det er viktig å starte tidlig og skape autentiske språkopplevelser for å gi god kvalitet i fremmedspråkundervisningen og for å øke motivasjonen for å studere språk. Gjennom Erasmus+ kan samarbeidsprosjekter og mobilitet for elever og ansatte gi muligheter for kompetanseheving og til å få praktisert fremmedspråk både for ansatte og elever. Erasmus+ tilrettelegger også for mobilitet og samarbeid med land utenfor Europa. Det er viktig at disse virkemidlene benyttes til å styrke samarbeidet med strategiske partnere utenfor EU. Disse virkemidlene bør også sees i sammenheng med nasjonale virkemidler for globalt samarbeid.

Styrket internasjonalt samarbeid i videregående opplæring og grunnskolen

I Meld. St. 21 (2020-2021) Fullføringsreformen – med åpne dører mot verden og fremtiden slår regjeringen fast at internasjonalt samarbeid skal brukes aktivt i videregående opplæring, som et ledd i å gjøre elevene bedre forberedt for videre studier og arbeidsliv. Elever, lærlinger og lærere skal få mulighet til å være mobile.

Tiltak mål 3

- Nasjonalkontorene skal styrke samarbeidet med lokale og regionale myndigheter for å mobilisere til bred deltakelse i Erasmus+.
  - Utdanningsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal utarbeide strategier som reflekterer deres ansvar for å øke deltakelse i Erasmus+.
  - Kunnskapsdepartementet, nasjonalkontorene, Kunnskapskontoret i Brussel og utdanningssektoren skal samarbeide for økt mobilisering til prosjektsamarbeid gjennom de sentraliserte midlene i Erasmus+.
  - Kunnskapsdepartementet og nasjonalkontorene skal arbeide for at Europakommisjonen forbedrer transparens og datafangst så det blir mulig å utvikle tettere oppfølging av Norges innsats i sentraliserte midler.
  - HK-dir skal etablere arenaer for samhandling som erfaringskonferanser og ved å skape møteplasser for kommuner, fylker, arbeidsliv og utdanningssektoren for å spre erfaring og beste praksis og bidra til å etablere strukturer for økt mobilitet.
  - HK-dir skal utvikle planer for å jobbe for blandet mobilitet og virtuelt samarbeid for å legge til rette for internasjonalisering ved institusjonene.
  - HK-dir og Udir skal jobbe for at eTwinning blir et sentralt virkemiddel for digitalt samarbeid ved å tilby opplæring, veiledning og møteplasser for norske barnehager og skoler.
  - HK-dir skal legge til rette for at kommuner, fylkeskommuner og utdanningsinstitusjoner kan bruke Erasmus+ for å styrke kvaliteten på undervisning og læring i fremmedspråk og for å styrke samarbeidet med ikke-engelskspråklige land.
  - Regjeringen vil vurdere ulike løsninger for å gi alle elever et bredt tilbud i opplæring i fremmedspråk i grunnskolen og i videregående opplæring, herunder bedre muligheter til fordypning i fremmedspråkfagene, øke tilbudene til elevene gjennom fjernundervisning og vurdere et nytt programfag i fremmedspråk. Kunnskapsdepartementet vil også utrede tiltak for å styrke fremmedspråk i grunnskolen.
  - Bufdir skal utarbeide informasjonsmaterieil og bidra til spredning av resultater, samt formalisere samarbeidet med de største og mest relevante paraplyorganisasjonene på ungdomsområdet (som LNU, Ungfunk, Ungdom og FritidU&F, NIF og Unginfo) om informasjonstiltak og spredning av resultater fra prosjekter.
  - BFD, KD og nasjonalkontorene skal drive påvirkningsarbeid for å forenkle søknads- og rapporteringsprosesser i Erasmus+.
-

Mål 4: Samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser

Meldingen om Det europeiske utdanningsområdet er ambisiøs på utvikling av felles politikk i Europa. Erasmus+ er et sentralt virkemiddel for implementering av utdanningsområdet. Politikktutvikling gjennom ulike samarbeidsarenaer mellom deltakerlandene er etablert som ett av tre hovedtiltak for å støtte opp om dette. Regjeringen ønsker at Norge deltar i samarbeidet om utviklingen av Det europeiske utdanningsområdet, og da blir deltakelse i Erasmus+ et viktig verktøy også for Norge for å fremme denne deltakelsen. Innenfor grunnopplæringen ser vi også stor grad av sammenfall mellom norske og europeiske prioriteringer, noe som gjør deltakelse fra norske aktører viktig også på dette feltet. Kunnskapsdepartementet vil sammen med HK-dir og andre relevante aktører som Utdanningsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet utarbeide og følge opp prioriteringer i det europeiske utdanningsområdet, og for høyere utdanning også sette dette i sammenheng med Det europeiske området for høyere utdanning (EHEA).

Omstilling av høyere utdanning er høyt prioritert i EU, og står sentralt både på Det europeiske utdanningsområdet og Det europeiske forskningsområdet. Universiteter og høyskoler skal være en drivkraft for å utvikle kunnskap knyttet til et bærekraftig Europa, og spesielt den grønne given og digitalisering. Høyere utdanning er viktig fordi de har ansvar både for høyere utdanning, forskning og innovasjon. De europeiske universitetsalliansene får en viktig plass i videre arbeid med policyutvikling rundt høyere utdanning i EU, for eksempel i utredningen av en mulig europeisk grad og i arbeidet for sterkere koblinger mellom forskning, utdanning, innovasjon og samfunnsansvar.

De europeiske lærerakademiene og Sentrene for fremragende fag- og yrkesopplæring er to andre prosjektyper i Erasmus+. Begge legger til rette for å gjennomføre viktige politiske målsetninger for EU, innen henholdsvis kompetansepolitikk og for

lærerrollen og på lærerutdanningsfeltet. I Meld. St. 21 (2020-2021) Fullføringsreformen vurderes det å opprette en ordning for tildeling av status som «senter for fremragende yrkesfag» som supplerer Erasmus+ sine sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring. Tiltaket skal utvikles sammen med Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY) og deres arbeid på fremragende yrkesfag. Meldingen viser til at det vil være hensiktsmessig å bygge på erfaringer fra blant annet de europeiske sentrene.

Europakommisjonens ungdomsstrategi skal bidra til å utvikle ungdomspolitikken i Europa. Kommisjonens strategi har flere paralleller til Norges barne- og ungdomspolitikken. Ved å følge med på politikktutviklingen i EU, kan man også hente inspirasjon til barne- og ungdomspolitikken her hjemme.

For å nå målet om at det europeiske samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser også i Norge, prioriteres følgende innsatsområder:

Innsatsområder

Sterkere forankring

Offentlige etater, regionale myndigheter og utdanningsinstitusjoner og aktører innenfor ungdoms-/kultur-/frivillighetssektoren oppfordres til å forankre mobilisering til og deltakelse i Erasmus+ i ledelsen og gjennom egne planer og strategier. På den måten kan aktørene knytte programdeltagelsen til eksisterende utviklingsarbeid.

Spredning og bruk av resultater

Regjeringen ønsker i sterkere grad å få til flere ringvirkninger av de gode resultatene. Tydelig synliggjøring og spredning av gode resultater vil være viktig slik at flere aktører kan bygge videre på dem og bidra til metodeutvikling og innovativ praksis. Tilsvarende må oppfølgingen av deltakere på opplæringsaktiviteter styrkes ytterligere, slik at økt innsikt fører til nye prosjekter.

Skape koblinger til nasjonal politikk

Gjennom deltakelsen i Erasmus+, har Norge tilgang til samarbeidsarenaer på myndighetsnivå. Gjennom disse samarbeidsarenaene kan Norge spille inn norske perspektiver og prioriteringer og derigjennom påvirke den europeiske politikktutviklingen. Gjennom samarbeidet kan Norge dessuten få viktige innspill til den nasjonale politikktutviklingen. Derfor må den norske deltakelsen på disse samarbeidsarenaene prioriteres fra myndighetenes side. På den måten vil man sikre at man ser nasjonal og europeisk politikktutvikling i sammenheng.

Posisjonering og medvirkning

Norge og norske aktører skal aktivt bidra til det europeiske samarbeidet. Vi skal arbeide for å få gjennomslag for norske synspunkter og interesser. Da vil et aktivt posisjonerings- og medvirkningsarbeid være viktig for å gjøre EU-samarbeidet relevant for norske aktører og for at aktørene skal lykkes. Regjeringen skal formulere tidlige og tydelige norske posisjoner på politikk og regelverk som er viktig for Norge, i tråd med kravene i utredningsinstruksen. Regjeringen ønsker et strategisk arbeid for å utnytte ulike kanaler og arenaer for posisjonering, for eksempel norsk tilstedeværelse i Brussel og deltakelse i komiteer, på en god måte.

Departementene og nasjonalkontorene skal i tett samarbeid med EU-delegasjonen og Kunnskapskontoret i Brussel jobbe for å tidlig påvirke initiativer mens de er på forslagsstadiet.¹¹ Samarbeid med aktører fra norske regioner og utdanningsinstitusjoner i Brussel er også sentralt i dette arbeidet da de kan ha andre kanaler inn for å påvirke i tråd med norske interesser.

Norske aktører bør benytte mulighetene som ligger til å medvirke og lære gjennom for eksempel hospitering i Europakommisjonen, gjennom å delta som evaluatorene av prosjektforslag og, der det er mulig, delta i ekspertgrupper og arbeidsgrupper på nasjonalt og europeisk nivå.

Ordningen med nasjonale eksperter som er utsendt fra Norge for å arbeide en periode i Europakommisjonen bidrar til å ivareta norske interesser. Nasjonale eksperter åpner dører for dialog og norsk synlighet i tillegg til å bygge kompetanse på det europeiske samarbeidet. På områder av særskilt betydning for Norge er det spesielt viktig å bidra til den europeiske

¹¹ Det følger av kap. 5 i utredningsinstruksen å medvirke til EUs politikk- og regelverksutforming som er av vesentlig betydning for Norge.

politikkutviklingen. Her kan Norge tilby ettertraktet ekspertise ved å sende nasjonale eksperter til EU-kommisjonen. Norge har god erfaring med de nasjonale ekspertene i EU-kommisjonen og vil bruke ordningen strategisk for å følge opp det europeiske samarbeidet.

Synergier mellom programmer og virkemidler

Det er viktig at nasjonale og internasjonale programmer og ordninger fungerer i sammenheng slik at vi kan hente synergier mellom disse.

Erasmus+, Det europeiske utdanningsområdet og andre EU-programmer og målsetninger er knyttet sammen på ulike måter for at EU skal nå målene for kunnskapsutvikling, omstilling og inkludering og mangfold. Norge må utnytte koblingene mellom Erasmus+ og andre programmer og EØS-midlene på en god måte for å få størst mulig nytteverdi ut av den totale deltakelsen i programmene.

For universiteter og høyskoler gir det å utnytte synergiene mellom Erasmus+ og Horisont Europa gode muligheter til å styrke arbeidet med å nå institusjonelle mål, fremme arbeid med karriere og rekruttering og støtte opp under forskningsbasert utdanning og utdanningens kvalitet og relevans. Instrumenter som Det europeiske universitetsinitiativet og ansattmobilitet under Erasmus+, Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi og Marie Skłodowska-Curie Actions under Horisont Europa er ment å fremme synergier mellom de to programmene.

Det er viktig at norske aktører, inkludert ledelsen i organisasjonene, ser den totale porteføljen av programmer der Norge skal delta i sammenheng og er bevisst på synergier og mellom prosjekter i Erasmus+ og andre EU-programmer.

Diku sine kvalitetsprogrammer er en portefølje av finansieringsordninger som skal styrke kvaliteten i høyere utdanning.¹² De er etablert for at fagmiljøer kan søke om prosjektmidler til å utforske og spre gode undervisningsmetoder, og til å utvikle eksisterende eller nye utdanningstilbud. Midlene skal også gi arbeidet med utdanningskvalitet strategisk oppmerksomhet og høyere status. Det er viktig å se porteføljen for kvalitetsprogrammene i sammenheng med midler som lyses ut i Erasmus+. Kunnskapsdepartementet forventer at HK-dir vil styrke dette arbeidet for

sammenhengene mellom programmer som fremmer kvalitet i høyere utdanning.

Målene for ungdomsdelen av programmet overlapper i stor grad med målene i Norges nasjonale ungdomspolitik, der inkludering av barn og ungdom står sentralt. Barne- og familiedepartementet har blant annet ansvar for tilskuddsordninger som har som mål å inkludere barn og unge. Det er viktig å se disse i sammenheng med tilskuddsmidlene som utbetales gjennom ungdomsdelen av Erasmus+.

EØS-midlene,¹³ nordisk samarbeid og Nordplus, Nordområdestrategien, Panorama-samarbeidet¹⁴ og Dikus kvalitetsprogrammer er andre eksempler på strategier, arenaer og virkemidler aktørene bør kartlegge og utnytte mulighetene for synergier til, og se sammenhengen mellom nasjonale og europeiske finansieringsmekanismer.

Monitorering og evaluering av deltakelse i det europeiske samarbeidet for utdanning, opplæring, ungdom og idrett

EU-samarbeidet har effekt på utdanning, opplæring, ungdoms- og idrettsfeltet, innbyggere, samfunn og økonomi. Måloppnåelsen for EU-samarbeidet gjennom Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet må monitoreres for å nå ambisjonene for samarbeidet og for å kunne vurdere behovet for endringer i innsatsen. Nasjonalkontorene har en sentral rolle i forvaltningen av og mobiliseringen til Erasmus+, og i monitorering og vurdering av deltakelsen som skal gjøres jevnlig gjennom hele strategiperioden.

Regjeringen oppfordrer aktørene som deltar i Erasmus+ til å utvikle egne mål og strategier for deltakelsen.

12 [Dikus kvalitetsprogrammer](#).

13 EØS-midlene er støtteordninger som bidrar til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i Europa og styrker forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og 15 europeiske land.

14 Panorama-strategien gjelder for perioden 2021-2027 og omfatter ni land utenfor EU/EØS-området av strategisk betydning for kunnskapssektoren – Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA.

Tiltak mål 4

- Nasjonalkontorene skal sammen med prosjekteiere formidle resultater og erfaringer.
  - Norske myndigheter skal delta og spille inn nasjonale perspektiver, rettigheter og prioriteringer på internasjonale samarbeidsarenaer.
  - Bufdir skal formalisere samarbeidet med relevante nasjonale organisasjoner (som LNU, Ungfunk, Ungdom og Fritid, NIF og Unginfo) for å utvikle ungdomsområdet.
  - Norske myndigheter skal legge til rette for at ansatte kan hospitere for eksempel som nasjonale eksperter i Europakommisjonen.
  - Kunnskapsdepartementet skal følge opp koblinger mellom Det europeiske utdanningsområdet og Det europeiske forskningsområdet (ERA).
  - Forskningsrådet og HK-dir skal legge til rette for at universiteter og høyskoler kan utnytte koblingene mellom Horisont Europa og Erasmus+.
  - HK-dir skal fremme sammenhengen mellom Erasmus+ og nasjonalt finansierte ordninger, og institusjonene skal arbeide helhetlig med virkemiddelapparatet for å fremme kvalitet i utdanning.
  - Kunnskapsdepartementet skal, i samarbeid med HK-dir, styrke koblingene mellom Erasmus+, EØS-midlene og langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.
  - Nasjonalkontorene skal årlig monitorere måloppnåelse og vurdere status ved å rapportere sammen til ansvarlige departement.
  - Regjeringen skal evaluere måloppnåelse og deltakelse i det europeiske samarbeidet for utdanning, opplæring, ungdom og idrett midtveis i perioden, men ikke senere enn 2024.
-

Vedlegg

Erasmus+ 2021-2027: kvalitet gjennom inkludering og mangfold, aktivt medborgerskap, og digital og grønn omstilling

Grønn og digital omstilling, inkludering og mangfold er tre overgripende prioriteringer som skal prege aktivitetene i Erasmus+ 2021-27. Programmet skal fortsatt kjennetegnes av kvalitet og eksellense. Det skal være enkelt å søke Erasmus+ og programmet skal nå ut til mindre erfarne søkere. For å nå EUs mål er det for alle langtidsprogrammene til EU lagt opp til større synergi og samfinansiering av programmer. For Erasmus+ er det særlig forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa som fremheves, der Norge også deltar.

Erasmus+ har tre hovedtiltak (Key Actions); 1. læringsmobilitet, 2. samarbeid mellom organisasjoner og institusjoner og 3. støtte til politikkutvikling og samarbeid i programlandene. I tillegg kommer Jean Monnet-tiltaket som gir støtte til undervisning og forskning på europeisk historie og integrasjon, og som også omfatter skoler og fag- og yrkesopplæringen.

Hovedtiltak 1, læringsmobilitet tilrettelegger for at elever, lærlinger og studenter kan ha et opphold ved europeiske læresteder. Videre gir det mulighet for lærere på alle nivåer fra barnehage til universitet, voksenopplæring og ansatte innenfor idrett til å arbeide eller undervise i europeiske organisasjoner og institusjoner. Tiltaket støtter også uformelle aktiviteter for ungdom og ungdomsorganisasjoner, blant annet gjennom den nye prosjektypen «ungdomsstyrte prosjekter» DiscoverEU som skal gi ungdom større muligheter til å reise i Europa det året de fyller 18 år. Det er også muligheter for læringsmobilitet utenfor Europa.

Hovedtiltak 2, samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner, omfatter partnerskap mellom utdanningsinstitusjoner, relevante organisasjoner

og arbeidsliv for å styrke og videreutvikle europeisk samarbeid innenfor undervisning og læring. Tiltaket kan omfatte samarbeid med læresteder utenfor Europa. Tiltaket omfatter også samarbeid mellom organisasjoner eller institusjoner på ungdomsfeltet.

- *Småskala partnerskap* er kortere prosjekter for utveksling av god praksis og nettverksbygging. Prosjektene varer mellom 6-24 måneder, krever kun to partnere og har enklere administrative retningslinjer. Disse prosjektene egner seg derfor spesielt for nye søkere som vil prøve ut europeisk samarbeid. Dette tiltaket retter seg mot samtlige sektorer med unntak av høyere utdanning, og skal være fleksibelt og lett å gjennomføre på organisasjonenes premisser.
- *Samarbeidspartnerskap* er større enn småskala partnerskap og vil ha et økt fokus på mål- og resultatoppnåelse, kvalitetssikring av prosjektaktiviteter samt resultatformidling.
- *Innovasjonsallianser* er inndelt i to kategorier: 1) Allianser for innovasjon (sektorvis inndeling) og 2) Tverrsektorielle samarbeid om utvikling av ferdigheter.
- *Fremtidsrettede samarbeidsprosjekt* vil være årlige og regelmessige prosesser.
- *Eksellenseinitiativet*, omfatter *Erasmus Mundus fellesgrader*; europeiske universiteter, som skal styrke samarbeid mellom europeiske høyere utdanningsinstitusjoner, *sentre for fremragende yrkesfag* som skal styrke samarbeidet innen yrkesopplæringsinstitusjoner og næringsliv for å videreutvikle kvalitet og relevans i yrkesopplæringen, og *Erasmus Teacher Academies/lærerakademier* som skal utviklet og bidra til å styrke lærere og undervisnings- og læringspraksis.

Hovedtiltak 3, politikktutvikling i og samarbeid mellom deltakerlandene omfatter prosjekter og aktiviteter for å gjennomføre EU-politikk og EU-instrumenter for å videreutvikle kvalitet, relevans og transparens i utdanning, den åpne koordineringsmetoden og fagfellelæring (peer learning) og støtte til aktiviteter for å nå målsetningene i Bologna-prosessen. I programperioden 2021-2027 vil synergier med andre virkemidler som EUs strukturfond vektlegges gradvis utover syvårsperioden. Under dette hovedtiltaket ligger også de nasjonale kontorenes egne kurs og opplæringsaktiviteter, som er programmets hovedinstrument for å heve kompetansen til ungdomsarbeidere og ansatte i utdanningssektoren. Opplæringsaktivitetene baseres på nasjonale og/eller europeiske behov, og kan brukes som et strategisk verktøy for å oppnå målene i denne strategien.

Budsjettet for Erasmus+ 2021-2027 er på 28,8 milliarder euro og programmet er derfor 85 % større enn forrige program, med 14,7 mrd. euro.¹⁵ Deltakelse vil koste Norge om lag 7,6 mrd. kroner. Størstedelen av midlene (83 %) fordeles til programlandene for videre konkurranse nasjonalt. I Norge er det HK-dir og Bufdir som er nasjonalkontor for Erasmus+ og som sørger for mobilisering til hele programmet og tildeling av de nasjonale midlene. En liten andel (17 %) skal lyses ut sentralt av Europakommisjonen. Fordelingen av budsjettet mellom fagområdene viser at 83% av budsjettet skal gå til utdanning og opplæring, 10,3% til ungdom, 1,9% til idrett, 3,3% til nasjonalkontorene og 1,5% til administrasjon.

Status for norsk deltakelse i Erasmus+ (2014-2020)

Da Erasmus+ feiret sine første 30 år i 2017, hadde 9 millioner elever, lærlinger, studenter, ungdomsarbeidere og lærere i Europa fått stipend fra Erasmus+ eller forløperne. Av disse var 83 000 norske. I perioden 2014-2020 tildelte Diku 1,48 milliarder kroner til norske utdannings- og opplæringsinstitusjoner gjennom programmet. I tillegg mottar norske institusjoner midler direkte fra Europakommisjonen gjennom sentralt administrerte prosjekter, og midler

gjennom partnerskap med institusjoner i andre land. Gjennom Erasmus+ har nesten 4 500 prosjekter med norsk deltakelse blitt innvilget, og 45 000 personer har vært på mobilitetsopphold. I 2019 og 2020 har også fem norske institusjoner blitt en del av alliansene *Europeiske universiteter*. To norske aktører deltar også i pilotordningen *Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring*. Dette er europeiske prestisjeprosjekter som også løfter egen kvalitetsutvikling.

Bufdir, som er nasjonalkontor for ungdomsdelen av programmet, har tildelt 225 millioner kroner til 635 prosjekter og 30 000 deltakere i mobilitetsprosjekter i forrige programperiode (2014-2020). Evaluering viser at programmet har hatt god effekt når det gjelder å gjøre ungdom mer engasjert i samfunnet rundt seg, og bedre i stand til å fremme ideer og si sin mening. Deltakelse i programmet motiverer til utdanning og til å gjøre ungdom mer attraktive på arbeidsmarkedet. I tillegg lykkes programmet godt med å inkludere ungdom med færre muligheter – over 30 % av deltakerne har vært i denne kategorien. Forskningen som er gjort på effekten av deltakelse i Erasmus+, viser også at de positive effektene er særlig sterke når det gjelder ungdommer med færre muligheter.¹⁶

Det europeiske utdanningsområdet

Høsten 2020 la Europakommisjonen frem en melding om Det europeiske utdanningsområdet, med konkrete tiltak for å kunne realisere det innen 2025.¹⁷ Arbeidet knyttes særlig til den grønne og digitale omstillingen og til gjenoppbyggingen av Europa etter Covid-19-pandemien.

Norge deltar i det europeiske utdannings samarbeidet gjennom vår deltakelse i Erasmus+, og ønsker å ta aktivt del i videreutviklingen av Det europeiske utdanningsområdet. Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet er også sentrale arenaer for myndighetssamarbeid mellom Norge og EU.

¹⁶ Se oppsummering av forskning på ungdomsdelen av programmet på www.researchyouth.net/facts/

¹⁷ Europakommisjonen la 30. september 2020 frem en melding om **Det europeiske utdanningsområdet** og Norge har uttrykt en posisjon om den: **Norwegian comment to the European Education Area - regjeringen.no.**

Meldingen legger vekt på at utdanning er grunnlaget for personlig utvikling, gir jobbmuligheter, og aktivt og ansvarlig medborgerskap. Videre understreker meldingen at utdanning er kjernen i den europeiske levemåten og bidrar til å styrke økonomien og demokratiet med frihet, diversitet, menneskerettigheter og sosial rettferdighet. Det europeiske utdanningsområdet skal bidra til kvalitet i alle ledd i utdanning. Utdanning bidrar også til å skape nye arbeidsplasser i den digitale tidsalder. Godkjenning av andre lands kvalifikasjoner i videregående og høyere utdanning skal bli enklere, og EUs innbyggere skal kunne to fremmedspråk. EUs innbyggere skal videre få en sterkere europeisk identitet. Et utenlandsopphold for å studere og lære skal bli det normale.

Europakommisjonen fremhever sammenhengen mellom Det europeiske utdanningsområdet, den nye kompetansepoltiske agendaen og fornyede strategier for å modernisere fag- og yrkesopplæring. Det europeiske utdanningsområdet har også tette bånd til Det europeiske forskningsområdet. Meldingen viser til at europeisk samarbeid om utdanning allerede har båret frukter, som å styrke lærerrollen, forbedre generell utdanning på alle nivåer fra barnehage til voksnes læring, digital omstilling og nye prinsipper for å forbedre fag- og yrkesopplæring.

De seks dimensjonene i Det europeiske utdanningsområdet:

1. Kvalitet.

- a. Kvalitet i utdanning er grunnleggende for å utstyre barn og unge mennesker med kunnskap, ferdigheter og holdninger for å lykkes i livet. Det å mestre grunnleggende og generiske ferdigheter, inkludert digital kompetanse, og å utvikle språkferdigheter er sentralt i utdanningen. Mobilitet og samarbeid på tvers av land bidrar til kvalitet i utdanning.

2. Inkludering og kjønnsbalanse

- a. Det å lykkes med utdanning skal ikke være koblet til sosioøkonomisk og kulturell status, og utdanningssystemet skal styrke enkeltpersoners muligheter for sosial mobilitet. Fag- og yrkesopplæring skal være mer fleksibel og fremtidsrettet og livslang læring skal bli en realitet for alle. Det må arbeides for kjønnsbalanse i lederstillinger og arbeides mot kjønnsstereotyper, diskriminering og trakassering.

3. Grønn og digital omstilling

- a. Omstillingen til en bærekraftig, klimanøytral økonomi er avhengig av at folk endrer oppførsel og kompetanse, og utdanningssystemet kan være en katalysator. Den grønne omstillingen krever investeringer i utdanning for å øke antall profesjonelle som jobber for en klimanøytral og ressurseffektiv økonomi. Utdanning på alle nivåer må utstyre folk med digitale ferdigheter og kompetanser.

4. Lærere og undervisere

- a. Det må utvikles tiltak mot lærermangelen som mange land opplever og læreryrket må verdsettes. Lærere må få mulighet til videreutdanning. Mobilitet for lærerstudenter, lærere og lærerutdannere må bli del av lærerutdanningen og lærerrollen.

5. Høyere utdanning

- a. Det er behov for tettere samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner, utvikling av felles pensum og felles kurs, og sømløs mobilitet for studenter mellom utdanningsinstitusjoner i ulike land. Automatisk godkjenning av kvalifikasjoner og studieopphold i utlandet, kvalitetssikring av transnasjonale aktiviteter, og godkjenning av korte kurs som gir såkalte micro-credentials.
- b. Omstilling av høyere utdanning er høyt prioritert i EU, og står sentralt både på Det europeiske utdanningsområdet og Det europeiske forskningsområdet. Universiteter og høyskoler skal være en drivkraft for å utvikle kunnskap knyttet til et bærekraftig Europa, og spesielt den grønne given og digitalisering. EU har satt i gang en egen prosess (transformasjonsagenda/omstillingsagenda) for omstilling av høyere utdanning i Europa.

6. Geopolitiske dimensjoner

- a. Det er nødvendig å promotere europeiske interesser og verdier, og utdanningssamarbeid bidrar til dette. Internasjonalt samarbeid er nødvendig for å nå FNs bærekraftsmål. En integrert del av arbeidet er å utvide assosieringen av ikke-medlemsland, og særlig Vest-Balkan, til Det europeiske utdanningsområdet

Rådet for Den europeiske union vedtok i 2021¹⁸ fem prioriteringer for utdanning og opplæring som har synergier med Bologna-prosessen for høyere utdanning

18 <https://www.consilium.europa.eu/media/48584/st06289-re01-en21.pdf>

og København-prosessen for fag- og yrkesopplæring, der også Norge deltar. Rådsresolusjonen angir fem prioriteringer for samarbeidet frem mot 2030:

- Forbedre kvalitet, likhet, inkludering og suksess for alle i utdanning og opplæring
- Gjøre livslang læring og mobilitet mulig for alle
- Styrke kompetanse og motivasjon i lærerprofesjonen
- Styrke europeisk høyere utdanning
- Understøtte den grønne og digitale omstillingen i og gjennom utdanning og opplæring

Europeisk ungdomspolitik

Felleseuropeiske strategier og visjoner rammer inn ungdomsfeltet og ungdomsarbeid og legger til rette for et europeisk samarbeid om utarbeidelse av politikk for ungdom. EU har en egen ungdomsstrategi (*EU Youth Strategy 2019-2027*),¹⁹ og har sammen med Europarådet tilsluttet seg et strategisk rammeverk som skal styrke og videreutvikle ungdomsarbeid i Europa (*European Youth Work Agenda* og *Bonnprosessen*).²⁰ Erasmus+ er et viktig verktøy for å nå felleseuropeiske målsetninger på ungdomsområdet.

Ungdomsstrategien sikter mot at alle ungdommer skal kunne delta i demokratiet og sivilsamfunnet, uavhengig av hvilke ressurser man er utstyrt med. Den er basert på 11 «Youth Goals» som er utarbeidet i dialog med ungdom fra hele Europa. Ungdomsmålene peker på spesielt relevante utfordringer og områder som er sentrale i ungdommenes liv. Ungdomsstrategien skal både støtte og være komplementær til medlemslandenes egen ungdomspolitik, samt bidra til å realisere disse ungdomsmålene.

European Youth Work Agenda bidrar til å sette kvaliteten i ungdomsarbeid på dagsorden ved hjelp av en erklæring som inneholder anbefalinger og forslag til konkrete handlinger. Erklæringen er resultatet av et samarbeid mellom eksperter,

fagfolk og grasrotarbeidere innen ungdomsarbeid, ungdomspolitik og ungdomsforskning i 50 land.

Deler av Erasmus+ betegnes som et viktig verktøy for European Youth Strategy generelt, og European Youth Work Agenda spesielt. Deltakelse i programmet skal sørge for innovasjon og nytenking på ungdomsfeltet; videreutvikling og kvalitetssikring av ungdomsarbeidet lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt; og ikke minst for at verdien av ungdomsarbeid og ikke-formell læring blir mer anerkjent utenfor egne rekker.

Tre tema i EUs ungdomsstrategi 2019-2027: Engage, Connect, Empower

EUs ungdomsstrategi består av tre innsatsområder:

1. *Engage* – skal fremme meningsfull demokratisk, økonomisk, sosial, kulturell og politisk deltakelse av ungdom
2. *Connect* – skal bringe unge mennesker sammen på tvers av EU og utenfor EUs grenser for å fremme frivillig engasjement, læring, solidaritet og interkulturell forståelse
3. *Empower* – skal oppfordre ungdom til å ta ledelsen i egne liv. Ungdomsarbeid kan fremme denne type «empowerment», og bør derfor støttes, utvikles og anerkjennes.

Strategien har også et særlig fokus på å nå ut til alle ungdommer, uavhengig av bakgrunn og sosial status. Inkludering står dermed sentralt i strategien.

¹⁹ https://europa.eu/youth/strategy_en

²⁰ <https://www.eywc2020.eu/en/agenda/elements/>

Utgitt av:
Kunnskapsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: F 4466
Illustrasjonsfoto: Colourbox
Foto av Solberg: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret
Foto av Asheim: Kunnskapsdepartementet
Foto av Melby: Marte Garmann
Foto av Ropstad: Astrid Waller
Foto av Raja: Ilja C. Hendel/Kulturdepartementet
Design og layout: Konsis
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
06/2021 – opplag 100